

DENDROLOGIE LES 6-II: Stad- en siersoorten

1

- vlinderstruik
- Japanse duizendknoop
- Pontische rododendron
- laurierkers
- boomhazelaar
- zilverlinde
- tulpenboom
- trompetboom
- amberboom

Vlinderstruik

2

Naamgeving

■ wetenschappelijk	<i>Buddleja davidii</i> Franch.
■ Frans	arbre aux papillons / lilas d'été
■ Engels	butterfly-bush / summer lilac
■ Duits	gewöhnlicher sommerflieder / Schmetterlingsstrauch

□ Systematiek

■ Orde	Lamiales
■ Familie	Scrophulariaceae
■ Geslacht	Buddleja

Vlinderstruik

3

- Verspreiding
 - afkomstig uit Azië (China)
 - in B & NL:
 - ingevoerd als tuinplant
 - sterk verspreid in open landschap en urbane restgronden

Vlinderstruik

4

- Habitus
 - ▣ struik
 - ▣ sterk vertakt
 - ▣ overhangende twijgen
 - ▣ max. hoogte: 5 m

Vlinderstruik

5

- Schors en stam
 - schors:
 - bruin
 - diep gegroefd

Vlinderstruik

6

□ Blad

- +/- bladverliezend
- tegenoverstaand, enklevoudig
- lancetvormig gepunt
- 10-25 cm
- korte bladsteel
- onderzijde:
 - wit-viltig
 - opliggende hoofdnerf

Vlinderstruik

7

- Twijg
 - nieuwe scheuten: flexibel, groen
 - verhout: diep gegroefd
 - verhoutte takken geven geen bloemen

Vlinderstruik

8

- Bloem en bevruchting
 - bloei in juli-okt
 - éénhuizig
 - pollinatie door insecten: vlinders!
 - bloemen:
 - paars (var. roos, wit, geel)
 - 1 cm lang
 - 0,4 cm breed
 - paars; geel-oranje binnenin
 - in pluimstaarten v 20-30 cm

Vlinderstruik

9

- Vrucht & zaad
 - doosvrucht
 - rijp in sept-okt

Vlinderstruik

10

- Standplaats & lichtbehoefte
 - ▣ lichtsoort
 - ▣ geen vereisten aan bodem
- Eigenschappen
 - ▣ hoge groeikracht

Japanse duizendknoop

11

- Naamgeving
 - wetenschappelijk *Fallopia japonica* (Houtt.) Ronse Decr.
 - Frans renouée bambou
 - Engels Japanese Knotweed
 - Duits Japanischer Staudenknöterich
- Systematiek
 - Orde Caryophyllales
 - Familie Polygonaceae
 - Geslacht Fallopia

Japanse duizendknoop

12

- Verspreiding
 - oorspr. uit Japan
 - B & NL:
 - invasieve exoot:
 - sterke groeikracht
 - snelle vegetatieve vermenigv.
 - geen infecties door insecten of schimmels
 - => sterk woekerend & moeilijk uitroeibaar
 - vnl. langs spoorwegen & beken

Japanse duizendknoop

13

□ Habitus

- stengels in groepen
- > 1 m
- diepwortelend
- wortelstokken
- winter: sterft bovengronds af
- schiet in maart-april

Japanse duizendknoop

14

- Blad
 - 5-12 cm
 - groen
 - kaal
 - eivormig
 - gepunte top
 - afgeplatte basis

Japanse duizendknoop

15

- Stengel
 - ▣ holle compartimenten (~bamboe)
 - ▣ daartussen knopen met blad en stengel
 - ▣ groen met rode vlekjes

Japanse duizendknoop

16

- Bloem en bevruchting
 - bloei in aug-sept
 - éénhuizig
 - bloemen:
 - creme-witte pluimen
- Vrucht & zaad
 - roodachtige zaaddragers

Japanse duizendknoop

17

- Bestrijding:
 - manueel verwijderen: geen zin
 - maaien & afvoeren: elke 14 dagen
 - afdekken: zeer omslachtig
 - chemisch: verzwakt enkel
 - biologisch?

Rhododendron sp.

18

- *Rhododendron* sp.
 - 1000 rododendron soorten
 - Vele kruisingen: determinatie moeilijk
 - Van bomen tot struiken; verschil in bladmorfologie;...
 - **Pontische rododendron:** bij ons meest ingeburgerd

Pontische rododendron

19

□ Naamgeving

■ Wetenschappelijk	<i>Rhododendron ponticum</i> L.
■ Frans	rhododendron pontique
■ Engels	rhododendron
■ Duits	Pontische Alpenrose

□ Systematiek

■ Orde	Ericales
■ Familie	Ericaceae
■ Geslacht	Rhododendron

Pontische rododendron

20

- Verspreiding
 - Oorsprong: Zuid-Europa en Klein-Azië
 - Komt algemeen voor (vnl. in tuinen)

Pontische rododendron

21

□ Habitus

- Meestal struikvormig, maar kan ook boomvormig voorkomen (max 10m hoog en zeer breed)
- Opgaande, maar ook liggende takken

Pontische rododendron

22

- Schors en stam
 - Schors
 - Bruin – grijs
 - Rechthoekige patronen

Pontische rododendron

23

□ Bladeren

- immergroen
- elliptisch tot omgekeerd lancetvormig
- smal, fijn toegespitst
- 10-15 cm
- leerachtig
- niet-glanzend
- gaafrandig

≈ Laurierblad

Pontische rododendron

24

- Twijg
 - ▣ Groen
 - ▣ Vanaf het tweede jaar
 - roest-bruin
- Knop
 - ▣ Groen

Pontische rododendron

25

□ Bloem en bevruchting

■ Bloei

- Eerste bloei na ongeveer 12 jaar
- Mei - juni

■ Bloemen

- Purper met bruine puntjes
- Veelbloemige trossen

Pontische rododendron

26

□ Vrucht & zaad

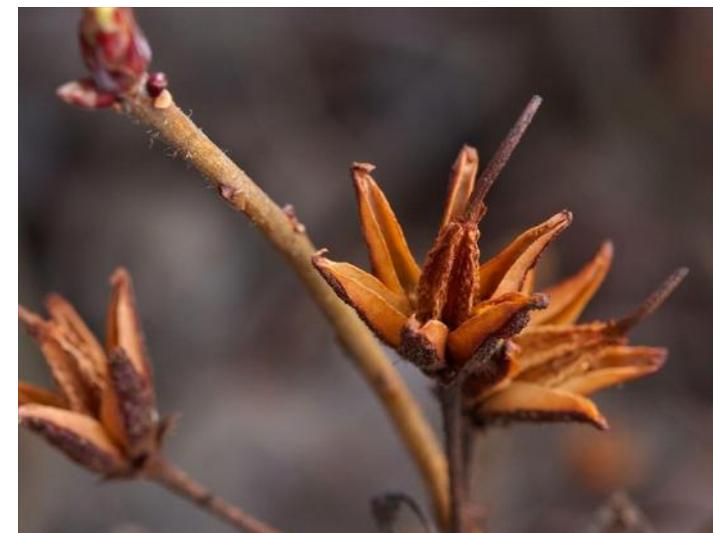
■ Vrucht

- Doosvrucht (1 zaad)

■ Voortplanting

- Zaden

- Vegetatief: beworteling van de grond rakende takken

Pontische rododendron

27

- Standplaats & lichtbehoefte
 - Zure bodem
 - Vochtige bodem
 - Humusrijke of veenhoudende grond
 - Halfschaduw

Pontische rododendron

28

- Opmerkingen
 - Blad is giftig voor vee
 - Nectar is giftig

Laurierkers

29

Naamgeving

□ synoniem	paplaurier
□ wetenschappelijk	<i>Prunus laurocerasus</i> L.
□ Frans	laurier-cerise
□ Engels	cherry laurel
□ Duits	Lorbeer-kirsche

□ Systematiek

■ Orde	Rosales
■ Familie	Rosaceae
■ Geslacht	Prunus

Laurierkers

30

- Verspreiding
 - herkomst Z.O.-Europa en klein Azië
 - wereldwijd aangeplant (groot aantal cultivars voor parken, tuinen, heggen,...)

Laurierkers

31

- Habitus
 - struik (6-8 m)
 - boom (14 m)
- Schors en stam
 - bruindgrijze schors met lenticellen

Laurierkers

32

- Blad
 - wintergroen
 - eivormig, toegespitst
 - 10-25 cm
 - leerachtig
 - bovenzijde: helder glimmend groen
 - onderzijde: mat geel-groen
 - gaafrandig of licht getand
 - korte steel (0,5-1 cm)
- Twijgen: groen

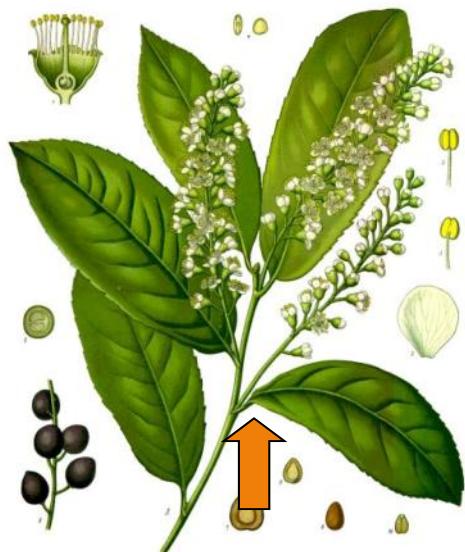
honingklieren

Laurierkers

33

- Bloem en bevruchting
 - bloei: april-meい (geen bloei bij snoei)
 - bloeiwijze: bladokselstandig
 - rechtopstaande roomkleurige bloementrossen

Laurierkers vs. Pont. rododendron

34

Laurierkers:

bovenkant blad

sterk glimmend

bladvorm

breed, ovaal

top: snel toegespitst

bladrand

gaaf of oppervlakkig getand gaaf

bloem

witte pluim

Pont. rododendron:

matter

smaller, lancetvormig

top: langzaam toegespitst

paarse tros

Laurierkers

35

- Vrucht & zaad
 - paarszwarte bessen
 - zoöchorie: zaadverspreiding door vogels

Laurierkers

36

- Standplaats & lichtbehoefte
 - geen specifieke bodemvereisten maar groeit best op een vochtige bodem
 - licht of schaduw

Boomhazelaar

37

Naamgeving

□ Synoniem	Turkse hazelaar
□ Wetenschappelijk	<i>Corylus colurna</i> L.
□ Frans	noisetier de Byzance
□ Engels	Turkish filbert
□ Duits	Baum-Hasel

□ Systematiek

■ Orde	Fagales
■ Familie	<i>Betulaceae</i>
■ Geslacht	<i>Corylus</i>

Boomhazelaar

38

- Verspreiding
 - ZO-Europa & Klein Azië
 - Ingevoerd in 1582
 - Recent veel aangeplant in steden als laanboom

Boomhazelaar

39

- Habitus
 - ▣ brede symmetrische toren
 - ▣ rechte stam (zelden gevorkt)
 - ▣ dunne, afstaande takken
 - ▣ loof weelderig groen, iets hangend
- Schors
 - ▣ lichtbruin
 - ▣ schubbige ribbels (cfr. Spaanse aak)

Boomhazelaar

40

- Blad

- zoals bij hazelaar, maar iets sterker gelobd & meer glanzend

- Vrucht

- noten iets kleiner als bij hazelaar

www.baumkunde.de

Zilverlinde

41

- Naamgeving
 - Wetenschappelijk *Tilia tomentosa* Moench.
 - Frans tilleul argenté
 - Engels silver linden
 - Duits Silber-Linde
- Systematiek
 - Orde Malvales
 - Familie *Malvaceae*
 - Geslacht *Tilia*

Zilverlinde

42

- Verspreiding
 - Hongarije tot ZW-Rusland en NW-Turkije
 - ingevoerd in 1767
 - veel aangeplant als laanboom, vooral in warmere delen van Europa

Zilverlinde

43

□ Habitus

- ▣ koepelvormig met steile takken, tot 32 m
- ▣ loof zwaar & donker in horizontale lagen

□ Schors

- ▣ donker grijs-bruin met kruisende ribbels

Zilverlinde

44

□ Blad

- bladverliezend
- grofgetand
- onderaan witviltig
- steel behaard en
- sterk asymmetrisch
- 7-13 cm

www.baumkunde.de

www.baumkunde.de

www.baumkunde.de

□ Loten en knoppen

- fijn
- grijs-bruin
- donzig

www.baumkunde.de

Zilverlinde

45

- Bloem
 - hangende trossen van 5-10 bloemen
 - bloei: juli-augustus (laat)
- Vrucht
 - witbehaard
 - 5 ribben
 - schutblad
 - rijp: sept-okt

Tulpenboom

46

□ Naamgeving

- Wetenschappelijk *Liriodendron tulipifera* L.
- Frans tulipier de Virginie
- Engels tulip tree
- Duits Tulpenbaum

□ Systematiek

- Orde Magnoliales
- Familie *Magnoliaceae*
- Geslacht *Liriodendron*

Tulpenboom

47

- Verspreiding
 - Oostelijk Noord-Amerika
 - Ingevoerd rond 1663, vooral in warmere delen van Europa

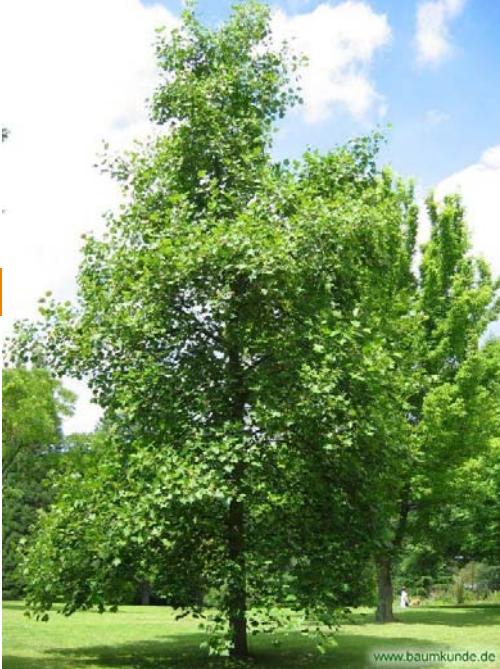

Tulpenboom

48

□ Habitus

- boom, tot 36 m
- stam tot 30 m
- vaak met bochtige takken
- loof dicht en diepgroen, in herfst geel/roodkleurend

□ Schors

- lichtgrijs met korte, kruisende groeven

Tulpenboom

49

□ Blad

- bladverliezend
- 4 (tot 6) grote, puntige driehoekige lobben
- kaal

□ Knoppen

- gesteeld, glad & afgeplat

□ Loten

- groenachtig (eerst lila)

www.baumkunde.de

www.baumkunde.de

Tulpenboom

50

- Bloem
 - tulpvormig
 - 5 cm
 - bloei: mei-juni
 - groen & oranje
- Vrucht
 - groen -> bruine vruchten
 - samen in aar
 - blijft gehele winter, later uiteenvallend

Trompetboom

51

- Naamgeving
 - Wetenschappelijk *Catalpa bignonioides* Walt.
(*Catalpa* = Indiaanse boon)
 - Frans catalpa commun
 - Engels Indian bean tree
 - Duits Trompetenbaum, Zigarrenbaum
- Systematiek
 - Orde Lamiales
 - Familie Bignoniaceae
 - Geslacht Catalpa

Trompetboom

52

- Verspreiding
 - inheems in N.-Amerika
 - aangeplant als sierboom in Z. & W.-Europa

Trompetboom

53

□ Habitus

- middelhoge boom (max. 18 m)
- schermvormige kroon

□ Varianten

Trompetboom

54

- Schors en stam
 - ▣ stam: kort !
 - ▣ schors: bruin en ondiepe, kleine barstjes
- Twijg:
 - ▣ groen
 - ▣ vierkantig

Trompetboom

55

- Blad
 - bladverliezend
 - licht hartvormig met 1 cm lange spitse top
 - grote bladeren (10-20 cm)
 - onderaan dicht behaard
 - kleur:
 - lichtgroen
 - geen herfstkleur (blad valt groen af)
 - opmerking: bij wrijven onwelriekend!

Trompetboom

56

- Bloem en bevruchting
 - ▣ bloemen ('trompetten'):
 - wit, gele strepen en paarse puntjes
 - 10-15 cm
 - in trossen
 - ▣ bloei: juni-juli

Trompetboom

57

- Vrucht & zaad
 - lange zaaddozen ('peul'): tot 40 cm (~bonen)
 - gevleugelde zaden (2-5 cm)

Trompetboom

58

- Standplaats & lichtbehoefte
 - lichtminnend
 - windbeschut
 - voedselrijke en vochtige bodems
 - goed bestand tegen droogte en luchtverontreiniging

Amberboom

59

- Naamgeving
 - Wetenschappelijk *Liquidambar styraciflua* L.
 - Frans copalme d'Amérique
 - Engels sweetgum
 - Duits Amerikanischer Amberbaum
- Systematiek
 - Orde Saxifragales
 - Familie *Altingiaceae*
 - Geslacht *Liquidambar*

Amberboom

60

- Verspreiding
 - Zuidoostelijke VS tot Mexico
 - Veel aangplant in tuinen en in steden als laan- of parkboom in gebieden met zacht klimaat

Amberboom

61

- Habitus
 - jeugd: kegel, nadien koepelvormig of onregelmatig
- Schors
 - grijsbruin met knobbelige, schubbige ribbels

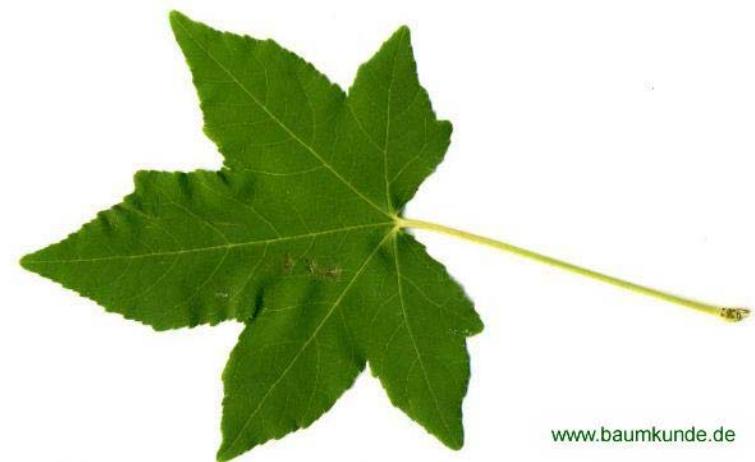

Amberboom

62

□ Blad

- bladverliezend
- als esdoorn maar verspreide bladstand
- handvormig met 5 slippen
- 10-20 cm
- fijngezaagde bladrand
- langgesteeld
- okselbaardjes
- mooie herfstkleuren

www.baumkunde.de

Amberboon

63

- Bloem
 - ▣ éénhuizig
 - ▣ éénslachtige bl.

- ▣ bloei: mei

- Vrucht
 - ▣ stekelige bollen
 - ▣ 3 cm
 - ▣ heel de winter aan boom

Bronnen

64

- de Koning, J. & van den Broek, W. (2009). Dendrologie van de lage landen. KNNV uitgeverij, Zeist, 547p.
- Johnson, O. & More, D. (2005). ANWB Bomengids van Europa. ANWB, DenHaag, 464p.
- van der Meijden, R.(2005). Heukels' Flora van Nederland. Wolters-Noorderhof, Groningen, 658p.
- Websites:
 - Illustraties, o.a.:
 - Vilda: <http://www.vildaphoto.net>
 - plantengids K.U.Leuven-Kortrijk: <http://www.kuleuven-kortrijk.be/bioweb>
 - <http://en.wikipedia.org>
 - <http://www.soortenbank.nl>
 - <http://www.baumkunde.de>
 - <http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/>
 - <http://www.bomengids.nl>
 - <http://www.de-natuur.be/pages/gewone-trompetboom.html>